

СУМСЬКИЙ ВИМІР КОНСТИТУЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Кудинов Д. В. Сумские либералы в российском освободительном движении, 1901–1906 гг.: региональное измерение / Д. В. Кудинов. – Сумы : Печатный дом “Папирус”, 2013. – 160 с.

Конституційно-демократична партія Росії на початку ХХ ст. була однією з найвпливовіших політичних сил імперії. Помітна участь Партії народної свободи в парламентській діяльності, революційних подіях 1905–1907 рр., 1917 р., перебування її лідерів у вирі історичних подій першої чверті ХХ ст. не зменшують актуалізацію наукових досліджень про історію та діяльність цієї політичної сили, навіть незважаючи на дискусії в сучасній гуманітаристиці про доцільність і потребу вивчення політичної історії взагалі.

Українська історична наука поповнилася монографією сумського дослідника Дмитра Кудинова “Сумские либералы в российском освободительном движении, 1901–1906 гг.: региональное измерение”. Як відзначає сам автор, окремого наукового дослідження, присвяченого організації лібералів у цьому регіоні, не було. На відміну від російської історіографії, представники якої здійснили вже чимало досліджень діяльності місцевих комітетів партій, зокрема лібералів, можна навіть говорити про посилену наукову увагу, певний пієтет до російських кадетів, що пояснюється не тільки значними матеріалами, а й суспільно-політичною зацікавленістю політикою опозиційних сил Росії.

Книга складається із чотирьох розділів, які висвітлюють політичні настрої Сумщини від середини ХІХ ст. до 1906 р. Дослідник розкриває широкий спектр уподобань і симпатій сумчан: від земського руху до есерів. Д.Кудинов у діяльності ліберальної опозиції в Сумському повіті виділяє два періоди – до та під час революції 1905–1907 рр.

У монографії охарактеризовано формування місцевої організації кадетів, яка наприкінці 1905 року, на думку дослідника, нараховувала 20–22 особи, котрі асоціювалися з активом партії. Автор визначив становий і соціальний склад, вікові особливості, фінансування місцевих кадетів. Науковець доводить, що переважно серед членів були інтелігенти, наводить поіменний список партійців. Дмитро Кудинов проаналізував місце локального осередку в губернії: 2,2% від загальної кількості членів Харківщини. Навіть самі кадати визнавали, що важко встановити точну кількість членів, які записалися в партію, оскільки статистичні дані доставляються дуже неакуратно й чисельність ця постійно коливається. Підтвердженням цьому є відомості про місцеві губернські й повітові групи та комітети станом на січень 1906 р., які містять такі характеристики деяких організацій: “невелика група”, “комітету немає”, “даних немає”, “точних даних немає”. Незважаючи на нечисленність, діяльність повітової організації була ефективною, активною завдяки політичному досвіду та комунікації, авторитету представників. Історик детально висвітлив програму дій сумчан-лібералів, поширення ними агітматеріалів (листівок, брошур), проведення публічних читань і дискусій, активну участь у суспільному житті Сум, видання газет “Сумський голос” і “Сумський листок”, які стали трибуною для місцевих лібералів.

Поряд із спробами розібратися в тактиці, ідеології, політичному забарвленні Конституційно-демократичної партії дослідник показує роль авторитетних місцевих лідерів у конституюванні та життєдіяльності повітового осередку партії: “передової і революційної” сім’ї Лінтварьових. Власне саме сюжетна лінія про людський вимір сумської

опозиції є надзвичайно вдалою та цікавою, на нашу думку. Автор створює кілька детальних портретів діячів Сумщини початку ХХ століття (Георгія й Павла Лінтварьових, Антона Щербака), що дає змогу віднести його дослідження не тільки до політичної історії, партології чи регіоналістики, а й до біографістики, олюдненої історії, людини в історії, історії в людині. Персоналістичний аспект надає книзі динамізму та ритму історичних подій.

Кульмінацією діяльності сумських кадетів стає обрання до Першої Державної Думи 26 березня 1906 р. кадета Георгія Михайловича Лінтварьова. Але його від'їзд до Петербурга ознаменував початок занепаду місцевої організації, який посилювався з поразкою революції.

Д.Кудінов проаналізував історичний фон, атмосферу політичних симпатій і середовище, у якому діяли сумські ліберали, а хронологічні межі наративу виходять за рамки, обумовлені в назві монографії, і сягають середини ХІХ століття. Книга чудово проілюстрована, поліграфічне вирішення в стилі ретро, тогочасні карикатури, копії сторінок преси та інші ілюстрації допомагають краще поринути в епоху, залишають неповторне враження від читання.

Проте наявність у монографії багатьох припущень, тверджень, які потребують подальшого опрацювання із залученням архівних матеріалів, зокрема з фондів ДАРФу, що дасть можливість відповісти авторові на всі дискусійні питання.

Монографія Дмитра Кудінова “Сумские либералы в российском освободительном движении, 1901–1906 гг.: региональное измерение” має бути корисною для науковців, викладачів, студентів, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією початку ХХ ст.